

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum sine gratia possit aliquis implere diuina præcepta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

tum subtrahuntur. Simile etiam quod adducitur de peccato veniali non valet: est enim duplex genus peccati venialis, est enim quoddam veniale ex genere, ut est mendacium iocosum dictum ex deliberatione, vel verbum octo sum. Aliud est peccatum veniale propter imperfectionem actus, sicut sunt subiti motus sensualitatis, respectu eorum quae ex genere sunt peccata mortalia: licet autem non possimus vitare omnia peccata venialia secundo modo dicta, quia ratio non potest semper esse peragil ad reprimendum omnes tales motus: imò dum vnus reprimitur, alter subito resurgit: nihilominus tamen omnia peccata venialia ex genere quae fiunt ex deliberatione possumus vitare: & per eandem rationem omnia mortalia quae non nisi ex deliberatione fiunt: eorum autem quae sequuntur deliberationem, habemus semper plenum dominium, ideo non est simile quod pro simili inducitur, nisi quo ad hoc quod sicut circa appetitum sensitivum contingunt multae inordinationes inevitabiles, quantum ad primos motus & subitos propter hoc quod non perfecte subiiciuntur rationi, sic circa rationem respectu eorum quae sunt ad finem contingunt multae inordinationes subite & inevitabiles propter hoc quod motus voluntatis in ea quae sunt ad finem non plene subditur deliberationi rationis quae est ex fine, sed in talibus deordinationibus non potest esse peccatum mortale, & ideo non est ad propositum.

9 Dicitur ergo alii quod sine gratia homo potest vitare omnia peccata mortalia licet sit valde difficile, cuius ratio est quia si homo sine gratia non posset vitare, omne peccatum mortale hoc esset vel propter carentiam gratiae vel propter inclinationem derelictam ex peccato praecedente, non propter carentiam gratiae, tum quia in statu naturae integre hoc poterat sine gratia ut dictum est, tum quia non plus tollit privatio quam ponit habitus, sed per gratiam non ponitur in anima nisi efficacia ad merendum, supponit autem libertatem in voluntate ad bonum vel malum eligendum vel fugiendum, ergo per carentiam gratiae haec libertas totaliter relinquitur sed efficacia merendi tollitur: nec etiam propter inclinationem derelictam ex peccato praecedente, quia inclinatio derelicta ex bono actu non necessitat voluntatem quin libere possit à bono deviare, ergo neque inclinatio derelicta ex malo actu necessitate eam quin libere possit malum vitare. Item dispositio derelicta ex aliquo actu solum inclinatur per se ad similem actum, & ita peccans semper necessitatur ad postea committendum simile peccatum, quod non videmus.

10 Nunc videndum est quid veritatis habeat vtriusque praecedentium opinionum. Et ad hoc videndum distinguendum est de peccatis mortalibus, quae quaedam sunt contra praecipua iuris naturalis, quaedam vero sunt contra praecipua iuris diuini & supernaturalis. Dicitur ergo quod peccata quae sunt contra praecipua iuris naturalis tantum possunt vitari ab homine existente in peccato praedicto modo scilicet secundum solum reatum, sed non illa quae sunt contra praecipua iuris supernaturalis. Primum patet ut prius, quia si talia peccata non possent vitari sine gratia hoc esset vel propter defectum gratiae, vel ratione peccati praecedentis. Non propter primum, quia talis defectus fuisset in statu innocentie si homo fuisset creatus sine gratia in quo omnia peccata talia poterat vitare & faciliter, nec ratione peccati praecedentis: quia voluntas ex vno non necessitatur ad volendum aliud nisi ponat actum suum ad vtrumque aequaliter eligendo vel refutando, sicut intellectus non necessitatur ad assentiendum vni propter alterum nisi ponat actum suum circa vtrumque affirmando vel negando, sed voluntas hominis existens in peccato solum secundum reatum nullum actum habet circa illud peccatum, quia si aliquem actum volendi haberet circa illud complacendo sibi in peccatum commissum iam esset in peccato secundum actum & non solum secundum reatum, ergo ex solo reatu vnus peccati nullus necessitatur ad aliud committendum, quare &c. Item bonitas moralis non stat cum peccato quod est contra dictamen iuris naturalis, sed homo sine gratia potest in omni opere bonum bonitate morali quae est ex obiecto, sine & circumstantiis ut dictum fuit in praecedente quaestione, ergo quilibet potest sine gratia vitare quodcumque peccatum quod est

contra dictamen solius iuris naturalis.

11 Secundum patet quod scilicet sine gratia non potest homo vitare omnia peccata quae sunt contra praecipua supernaturalis, ut sunt praecipua de suscipiendis sacramentis ecclesiae, puta eucharistiae, &c. quia ad talia suscipienda tenetur homo in statu viae nisi casus necessitatis excludat. Excludo ergo casu necessitatis & habita copia confitentis aut suscipientis, aut non, si non committitur peccatum in quantum ex contemptu sacramentorum, si suscipitur, iterum committitur peccatum si suscipiens non fit in gratia, quia ad susceptionem eorum requiritur gratia, ergo talia peccata non possunt vitari ab eo qui manet in peccato secundum reatum.

12 Et si dicatur quod imò, quia suscipiens talia sacramenta forte non recollit de peccato, & ita non debet sibi imputari ad culpam, quia in tali peccato suscipit eucharistiam. Non valet quia quod iste non recolat de peccato commisso, aut hoc est quia conscientiam suam diligenter non discussit, aut dabo quod discussit, non tamen in notitiam eius deuenit, si primo modo sic non excusatur à peccato quia voluntas omisit circumstantiam quae requiritur ad actum non excusatur. Sed discussio conscientiae in suscipiente sacramentum eucharistiae est circumstantia quae ad hoc factum requiritur iuxta illud quod dicit Apostolus, Corin. 11. Prober autem seipsum homo, &c. et. ergo eius omisio non excusatur quin peccet sicut recipiens in mortalibus. Sed secundo modo scilicet si conscientiam suam sufficienter discussit, & nihilominus in notitiam peccati non deuenit, remittitur ei ex generali contritione sine qua non est sufficiens discussio conscientiae, & sic iam non est in peccato, propter quod non habet iam locum quaestio in hoc casu. Patet ergo quod existens in peccato mortali quo ad solum reatum potest vitare (quocumque casu consequente) omne peccatum quod est contra praecipua iuris diuini.

vide in. 4.
d. 9. q. 4.

13 Ad primum argumentum dicendum quod à potentia in quantum defectuosa non egreditur nisi actus defectuosus, & ideo à voluntate adhaerere malo fini, & ex illo aliquid aliud elicente non potest egredi nisi actus malus. Et sic dicendum quod voluntas perseverans in peccato secundum actum non potest diu vivere, quin cadat in aliud peccatum, tamen nihil prohibet voluntatem quae est in peccato solum secundum reatum eligere opus bonum & vitare quodcumque malum committendum, quia hoc non procedit ab ipsa in quantum defectuosa, sed in quantum innititur rationi, cuius rectitudinem reatus peccati non tollit.

14 Ad secundum dicendum quod aequè necessarium est existentem in gratia mori, sicut existentem in peccato: unde necessitas moriendi ex peccato originali consequuta est quod omnes contrahunt, & non ex peccato actuali quod committunt.

QUESTIO QUARTA.

Vtrum sine gratia possit quis implere diuina praecipua.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 4.

Quarta quaeritur, vtrum sine gratia possit quis implere diuina praecipua, & videtur quod non, quia nullus damnatur nisi pro peccato commissionis vel omissionis, sed qui praecipua legis implet, nihil omittit, qui autem omne malum vitat, nihil committit: si igitur sine gratia praecipua legis homo possit implere, quum sine gratia possit peccatum vitare (ut statim ostensum est) tunc sine gratia posset homo vitare damnationem, sed qui damnatur est in gloria: ergo homo non habens gratiam posset in gloria esse.

2 Item Aug. lib. de haeresibus dicit hoc pertinere ad haeresim Pelagianorum, ut credant sine gratia hominem posse acere omnia mandata diuina.

3 In contrarium arguitur, quia illud quod homo naturaliter facit sine gratia, per seipsum facere potest: sed gentes quae legem non habent, naturaliter quae legis sunt faciunt, ut dicitur Rom. 2, ergo praecipua legis sine gratia impleri possunt.

RESPONSO. In omni præcepto sunt duo consideranda. Materia præcepti & finis, materia præcepti cadit sub obligatione, est enim illud quod præcipitur: finis autem præcepti cadit sub intentione, non autem sub obligatione, non enim præcipitur: sed intendit præcipiens, ut mediante præcepto ad illud perveniat, verbi gratia, legislator præcipit non percutere civem, & intendit per hoc inter civem fouere amicitiam. Si quis igitur cum civem non percutit, nec tamen concivem diligit, implet præceptum legis quoad præcepti obligationem: unde poenam legis non meretur, ut legis transgressor, nihilominus ad finem intentum à legislatore non attingit. Similiter in præceptis divinis aliud est quod præcipitur tanquam materia præcepti cadens sub obligatione. Aliud verò quod finaliter intenditur, quod enim præcipitur est actus virtutis, quoad substantiam actus solus, ut honorare parentes, credere vnum Deum, & similia: quod autem intenditur, sed non præcipitur, est, ut homines per talia opera sic disponantur, quod opera eorum acceptentur, ut remunerabilia vita æterna, quod fit per gratiam. Et sic loquitur Saluator Mat. 19. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Quod autem ita fit, patet, quia sicut per præcepta affirmativa præcipitur actus virtuosus, sic per præcepta negativa prohibetur actus vitiosus, & sicut servantur præcepta affirmativa, faciendo quod præceptum est fieri, sic servantur præcepta negativa abstinendo ab eo quod prohibitum est fieri, sed sub prohibitione præcepti negativi cadit actus quoad substantiam actus, ne fiat, & non quo ad modum, videlicet ut abstinens ab actu prohibito sit in gratia, qui enim non occidit vel non machatur, dato quod non sit in gratia, non propter hoc est transgressor illorum præceptorum, non machaberis, non occides, nec committit novum peccatum, quia nullus facit contra præceptum negativum per omissionem, sed solum per commissionem, sed non habere gratiam est sola omisio, non machari, vel non occidere est similiter sola omisio, ergo qui non est in gratia, non occidit, nec machatur, & sic de aliis præceptis negativis non est transgressor eorum, sed potius obseruator.

Et eodem modo in præceptis affirmativis nullus est transgressor si faciat quod præcipitur, puta quod honoret parentes, licet non sit in gratia, quantum non pervenit ad finem intentum à præcipiente, videlicet ad hoc ut facta sua sint remunerabilia vita æterna: hoc enim intenditur, sed non præcipitur. Ex hoc patet responsio ad questionem istam, sicut ad præcedentem, quia sunt quasi vna questio. Non enim est peccatum mortale, nisi sit contra aliquod præceptum. Et ideo sicut homo sine gratia potest vitare peccata mortalia, sic potest implere præcepta.

Dicendum ergo quod sine gratia que est specialis acceptatio divina, potest homo implere præcepta iuris naturalis, non autem illa que sunt iuris supernaturalis, ut de suscipiendis sacramentis. Primum patet, quia quilibet potentia potest in actu sibi proportionatum quantum ad substantiam actus sine additione cuiuscunque alterius. Est enim potentia qua possumus, ut dicitur. 2. Ethic. Sed sub præcepto iuris naturalis cadunt actus solum quantum ad substantiam actuum, actus dico quorum potentie sunt in nobis, ergo sine gratia & quocunque alio habitu possumus adimplere que sub tali præcepto cadunt. Secundum patet, quia ubi habere gratiam cadit sub præcepto, ut materia præcepti, ibi præceptum non potest sine gratia impleri, sed sic est in susceptione sacramentorum, ergo &c.

Ad primum argumentum dicendum quod absque peccato omissionis & commissionis damnaretur homo pro solo peccato originali, nisi per gratiam liberaretur, quam adeptam non amittit, nisi per peccatum omissionis, vel commissionis, & ita nunquam potest homo damnari, nisi pro culpa, nec esse in gloria, nisi prævia gratia qualitercunque data.

Ad secundum argumentum dicendum quod Augustinus loquitur de implezione mandatorum cum perventione ad finem à legislatore intentum. Illo enim modo sine gratia impleri non possunt.

QUÆSTIO QUINTA.

Vtrum sine dono supernaturali ac motione speciali Spiritus sancti, homo possit se ad gratiam præparare.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 6.

Quinto queritur, vtrum sine aliquo dono supernaturali, ac speciali motione Spiritus sancti, homo possit se ad gratiam præparare, & videtur quod non, quia deterior est mors spiritualis quam corporalis, sed homo mortuus corporaliter non potest se præparare ad vitam corporalem recuperandam, ergo nec mortuus spiritualiter per culpam potest se præparare ad spirituales vitam, quæ est per gratiam.

Item Ioan. 6. dicitur, nemo potest venire ad me, nisi pater qui me misit, traxerit eum: si autem homo seipsum præparare possit, non oporteret quod ab alio traheretur, quare &c.

CONTRA. Prouerborum. 11. cap. dicitur, hominis est animum præparare, sed illud dicitur esse hominis, quod per seipsum potest: ergo videtur quod homo per seipsum possit se ad aliquam gratiam præparare.

RESPONSO. Quod homo possit se præparare ad gratiam sine nouo dono habituali sibi diuinitus infuso, omnes concedunt, & merito, quia si homo indigeret tali dono ad præparandum se ad gratiam per eandem rationem indigeret quodam alio dono ad præparandum se ad iam dictum donum: nullum enim donum supernaturale datur, nisi præparatis in habentibus vsum liberi arbitrii, alioquin daretur omnibus, quod non est verum. Hoc autem posito procederet in infinitum, quum non sit maior ratio sistendi in vno quam in alio: ergo præparatio ad gratiam non requirit aliquod habituale donum & hoc omnes concedunt.

Vtrum autem præparatio ad gratiam requirat specialem adiutorium Dei animum mouentis & inspirantis bonum propositum. Dicunt quidam quod sic, quia ordo finium est secundum ordinem agentium, semper enim sub premum agens mouet ad vltimum finem. Inferius autem agens mouet ad finem sub fine, sicut animus militis conuerterit ad querendam victoriam ex motione ducis exercitus: ad sequendum autem speciale vexillum ex motione tribuni, sed supremum quod possit esse in anima pro statu presentis vite est quod vniatur Deo per gratiam, ergo ad hoc necessaria est specialis motio Dei tanquam sui premi agentis.

Sed istud non videtur, quia licet supremo agenti conueniat ad vltimum finem perducere: nihil tamen prohibet infimum agens ad vltimum finem disponere, sicut videmus in generatione hominis, in qua licet Deus introducat formam vltimam, natura tamen ex propria virtute disponit materiam, similiter licet ad consequutionem gratiæ requiratur specialis motio dei gratiam infundentis: si tamen gratia sit habituale donum, tam ad eam potest homo se disponere pure, ut videtur per liberum arbitrium absque tali speciali motione.

Ideo videtur aliter esse dicendum, quod si speciale adiutorium vocetur immediata motio voluntatis à deo, sine tali potest homo se præparare ad gratiam, quia illud bonum quod habet ad gratiam immediatum ordinem videtur esse preparatorium ad ipsam, sed bonum morale est huiusmodi. Quum ergo in tale bonum possit homo sine immediata motione voluntatis à deo, patet quod absque tali adiutorio potest se homo ad gratiam præparare. Si autem speciale adiutorium vocetur specialis prouidentia, quam Deus habet de his qui hereditatem capiunt salutis, sic prædestinari quandoque cadentes à gratia per culpam, non possunt se ad gratiam præparare sine speciali Dei adiutorio, quia sicut sub ordine generalis prouidentie quam Deus habet de rebus, cadit quicquid rem ipsam in finem promouet, sic sub ordine speciali prouidentie quam habet de electis, cadit quicquid eos promouet ad salutem, siue sit exterior admonitio hominis, siue agitur de corpore, vel quicquid voluntatem excitat ad bonum, & si hoc vocetur gratia, sine tali gratia non potest homo se præparare ad gratiam.